

Súd: Krajský súd Nitra
Spisová značka: 6Co/120/2015
Identifikačné číslo súdneho spisu: 4307210447
Dátum vydania rozhodnutia: 27. 04. 2016
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Marta Polyáková
ECLI: ECLI:SK:KSNR:2016:4307210447.6

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Krajský súd v Nitre v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Marty Polyákovvej a členiek senátu JUDr. Dagmar Podhorcovej a JUDr. Ingrid Doležajovej, v právnej veci navrhovateľky: K. B., rod. N., nar. XX. XX. XXXX, bytom C. ut XX-XX/B M./XX, XXXX A., V. republika, zastúpená Mgr. Petrom Nyúlom, advokátom so sídlom AK Levice, Kpt. Jaroša 4, proti odporcovi: Slovenská republika, zastúpená Slovenským pozemkovým fondom Bratislava, Búdkova 36, IČO: 17 335 345, o určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam, na odvolanie odporcu proti rozsudku Okresného súdu Levice zo dňa 20. októbra 2014 č. k. 6C/192/2007-342 takto

rozhodol:

Odvolací súd napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa m e n í tak, že návrh z a m i e t a .

odôvodnenie:

Napadnutým rozsudkom súd prvého stupňa určil, že poručiiteľka Y. N., rod. H., nar. XX. XX. XXXX, ktorá zomrela dňa XX. XX. XXXX v A., u. M. V. XX, bola ku dňu svojej smrti vlastníčkou nehnuteľností vedených v katastri nehnuteľnosti v obci C. R. v kat. úz. C. R. na LV č. XXXX parcela registra „E“ č. 300/1 - orná pôda o výmere 37792 m², parc. č. 300/2 - orná pôda o výmere 3671 m², parc. č. 300/3 - orná pôda o výmere 2798 m², parc. č. 30/1 - orná pôda o výmere 2472 m² a parc. č. 301/2 - orná pôda o výmere 3209 m² pod D/1 v podiele 384/1536 k celku, na LV č. XXXX parcel registra „E“ č. 342/4 - orná pôda o výmere 25791 m² a č. 1070 - orná pôda o výmere 53102 m², pod B1 v podiele 6/18 k celku a na LV č. XXXX parcel registra „E“ č. 306/1 - orná pôda o výmere 10701 m² a parc. č. 306/2 - orná pôda o výmere 5419 m², pod B2 v podiele 12/108 k celku. O náhrade trov konania rozhodol tak, že o nich rozhodne po právoplatnosti rozhodnutia. Svoje rozhodnutie odôvodnil tým, že navrhovateľka sa domáhala určenia vlastníckeho práva na tom skutkovom základe, že jej matke bolo odňaté vlastníctvo k nehnuteľnostiam bez právneho základu, bez náhrady. Spochybnila príslušnosť bývalého ONV Levice na vydanie rozhodnutia na základe protokolu medzi vládami ČSSR a MLR zo dňa 03. 02. 1964. Rozhodnutie nebolo doručené osobám, ktoré boli dotknuté rozhodnutím, preto rozhodnutie nemohlo nadobudnúť právoplatnosť. Na základe takto podaného návrhu skúmal, či navrhovateľka má naliehavý právny záujem na požadovanom určení v zmysle ust. § 80 písm. c/ OSP a dospel k záveru, že takýto naliehavý právny záujem má a je daný zjavným nesúlalom medzi skutočným vlastníckym stavom a stavom v evidencii nehnuteľností. Z vykonaného dokazovania mal za preukázané, že v období od 25. 02. 1948 do 01. 01. 1992 vláda Československej socialistickej republiky a Maďarskej ľudovej republiky v Protokole zo dňa 03. 02. 1964 v článku 5 bod 1, 2, 3 Protokolu rozhodli o nehnuteľnom majetku presne nevymedzeného počtu vlastníkov, ktorí bývali na území susedného štátu, kde sa majetok nachádza a tento majetok nespravovala na účet vlastníka - občana fyzická osoba štátu, kde sa nehnuteľnosť nachádza. Takýto majetok sa vyhlásil za nie voľný a od neurčitého dňa sa mal považovať za vlastníctvo štátu, na ktorého území sa nachádza. Protokol nebol zverejnený v Zbierke zákonov a zrejme nebol ani ratifikovaný. Neurčil mechanizmus, ktorý vymedzí, že ktorý majetok sa bude považovať za majetok štátu a ktoré konkrétne fyzické osoby budú zbavené vlastníctva nehnuteľností ani záruky odškodnenia za majetok považovaný za majetok

štátu. Z uvedeného vyvodil, že rozhodnutie administratívneho orgánu o tom, že sa majetok poručiteľky má považovať za vlastníctvo Československej socialistickej republiky nemá náležitosti § 135 OZ najmä z dôvodu, že nie je uvedený deň, odkedy poručiteľka navrhovateľky už nie je vlastníkom, resp. štát sa už má považovať za vlastníka. Tento deň sa nedá vyvodiť ani z údajov o právoplatnosti, lebo rozhodnutie právoplatnosť nenadobudlo. Je toho názoru, že štát nebol ani oprávneným držiteľom nehnuteľností, lebo pri uchopení sa držby niekedy v roku 1966 so zreteľom ku všetkým okolnostiam nemohol byť v dobrej viere, že mu právo držby patrí. Nedostatok dobrej viery štátu, ktorý sa chopil držby, nemožno zhojiť tým, že sa nehnuteľnosti odovzdali do operatívnej správy štátneho orgánu ONV Levice. Záverom opätovne uviedol, že rozhodnutia bývalého ONV v Leviciach č. Fin. 4/P-330/1965-Kar z 02. 02. 1966 a rozhodnutie Fin 4/P-1055/74-Se zo dňa 22. 04. 1974 nespĺňajú formálne právne náležitosti rozhodnutia v správnom konaní. Rozhodnutie z roku 1965 postráda náležitosti o doručení o doložke právoplatnosti. Preto tieto rozhodnutia nemôžu tvoriť kvalifikovaný titul pre nadobudnutie vlastníckeho práva zo strany štátu. Navyiac, matka navrhovateľky nebola na zozname vysídlených osôb.

Rozsudok súdu prvého stupňa napadol v zákonnej lehote odvolaním odporca a domáhal sa jeho zmeny tak, že súd návrh zamietne. V dôvodoch svojho odvolania uviedol, že súd vec nesprávne právne posúdil. Nesprávne právne posúdenie veci spočíva v tom, že súd neuznal rozhodnutie finančného odboru ONV Levice z roku 1974 a z roku 1966 (ďalej len konfiškačné rozhodnutia) za dostatočné doklady osvedčujúce prechod vlastníctva k žalovaným nehnuteľnostiam na štát. Argumentácia súdu prvého stupňa o tom, že predmetné rozhodnutia nespĺňajú formálne právne náležitosti rozhodnutia v správnom konaní, t. j. postrádajú náležitosti o doručení a doložke právoplatnosti je v rozpore s konštatovaním zrušujúceho uznesenia Krajského súdu v Nitre zo dňa 21. 11. 2011, ktorého právnym názorom má byť súd prvého stupňa viazaný a ktorý vyslovil právny názor, že takéto rozhodnutia nebolo potrebné doručovať. Súd prvého stupňa sa pri posudzovaní súdeného prípadu nezaoberal argumentáciou ohľadne postupu pri vykonávaní ustanovení Protokolu medzi vládou ČSSR a vládou MLR z 03. 02. 1964 v tom, že všeobecné súd nie sú oprávnené skúmať platnosť či zákonnosť správnych aktov vydaných v minulosti mimo rámca správneho súdnictva, t. j. platnosť konfiškačných rozhodnutí, ale zásadne so zreteľom na to, či išlo o akty nulité - ničotné. Súd prvého stupňa de facto a de jure neguje samotný protokol z 03. 02. 1964 a robí ho neúčinným v celom rozsahu. I Ministerstvo financií SR vo svojom liste zo dňa 29. 05. 2014 ako orgán, ktorý prevzal agendu finančných odborov okresným národných výborov konštatoval, že konfiškačné rozhodnutia neboli pri vykonávaní ustanovení protokolu doručované dotknutým osobám. Súd prvého stupňa tiež argumentuje tým, že Protokol nebol zverejnený v Zbierke zákonov a nebol ani ratifikovaný, k čomu je možné jednoznačne uviesť, že protokol z 03. 02. 1964 treba jednoznačne považovať za súčasť platného právneho poriadku SR. Odporca v závere odkázal na to, že vydanie konfiškačného rozhodnutia z roku 1974 až po smrti dotknutej osoby nerobí toto rozhodnutie neplatným a poukázal na rozsudok NS SR sp. zn. 2Cdo/24/2007. V závere dal do pozornosti odvolaciemu súdu tiež nevyhnutnosť skúmať existenciu naliehavého právneho záujmu zo strany súdu pred samotným právnym posúdením veci.

Navrhovateľka sa k odvolaniu písomne nevyjadrila.

Krajský súd v Nitre ako súd odvolací (§ 10 ods. 1 OSP) preskúmal napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa (§ 212 ods. 1 OSP) byť viazaný rozsahom a dôvodmi odvolania vec prejednal na odvolacom pojednávaní (§ 214 ods. 1 písm. a/ OSP) a dospel k záveru, že rozsudok súdu prvého stupňa je potrebné ako vecne nesprávny podľa § 220 OSP zmeniť.

V preskúvanom prípade sa navrhovateľka domáha určenia vlastníckeho práva. Žaloba o určenie vlastníckeho práva (§ 126 OZ v spojení s § 80 písm. c/ OSP) bola a je nástrojom ochrany subjektívneho práva pred neoprávnenými zásahmi. Ide o žalobu svojou povahou preventívnu, ktorej účelom je predísť stavu neistoty ohľadne určitého práva alebo jeho výkonu a jej význam je rýdzo praktický - nastolí istotu v ohrozených právnych vzťahoch, pričom je treba viac ako žalobou na plnenie dbať, aby nedošlo k jej zneužitiu. Vyžaduje sa istá kvalita tejto žaloby spočívajúca v tom, že musí byť daný naliehavý právny záujem na požadovanom určení. O naliehavý právny záujem môže ísť zásadne len vtedy, ak by bez súdom vysloveného určenia bolo buď ohrozené právo navrhovateľky alebo by sa jej právne postavenie stalo neistým. Odporca sa v priebehu konania bránil a namietal naliehavý právny záujem zo strany navrhovateľky a to vzhľadom na plynutie času. Súd prvého stupňa vo svojom rozhodnutí uviedol, že navrhovateľka preukázala naliehavý právny záujem na požadovanom určení. Odvolací súd zastáva ten názor, že aj keď právne vzťahy navrhovateľky k veci boli s istými následkami dotknuté dávno v minulosti a nie dnes a nestali sa neistými teraz, pričom práve prostredníctvom žaloby o určenie vlastníckeho práva je

uvádzané do neistoty právo súčasného vlastníka veci, i napriek tomu sa stotožnil s názorom súdu prvého stupňa o preukázaní naliehavého právneho záujmu zo strany navrhovateľky a to práve z dôvodu potreby získať rozhodnutie súdu ako podklad pre zápis vlastníckeho práva do katastra nehnuteľnosti. V danom prípade navrhovateľka sa iným spôsobom nemôže domôcť svojho práva, pretože z jej strany nejde o zneužitie procesného prostriedku určeného k takejto ochrane z dôvodu, že existencia špeciálnej úpravy v reštitučných predpisoch sa na ňu nevzťahuje, keďže v rozhodnom období bola občiankou Maďarskej republiky.

Následne odvolací súd pristúpil k vecnému prejednaniu veci, keď navrhovateľka ako absolútnu prekážku nadobudnutia nehnuteľnosti štátom videla konanie štátu, ktorý získal vlastníctvo k spornej nehnuteľnosti nezákonne, v rozpore s právnymi normami vyhlásenými v Zbierke zákonov. Dňa 02. 02. 1966 písomným rozhodnutím bývalý finančný odbor ONV Levice ustálil, že sporný pozemok sa stal vlastníctvom Československého štátu v zmysle ustanovení článku 5 ods. 1 a článok 5 ods. 3 Československo-maďarského protokolu z 03. 02. 1964. V Protokole medzi vládou ČSSR a vládou MLR o úprave niektorých majetkových otázok týkajúcich sa nehnuteľného majetku, v zmysle ktorého sa sporný majetok stal vlastníctvom ČSSR, keďže ležal na jeho území nebol vlastníkom - právnou predchodkyňou navrhovateľky, občanom druhého zmluvného štátu v MLR užívaný, spravovaný. Obdobne ONV, finančný odbor v Leviciach dňa 27. 05. 1974 vydal rozhodnutie pod č. Fin 4/P-1055/74-Se na základe ktorého zistil, že uvedený majetok má charakter súkromného vlastníctva a nie je voľný podľa článku 5 ods. 1 Československo-maďarského protokolu z 03. 02. 1964, a preto ustálil, že majetok sa stal vlastníctvom ČSSR v zmysle ust. článku 5 ods. 3 Protokolu. Dňa 03. 06. 2014 (čl. 260 spisu) oznámilo Ministerstvo financií SR ako právny nástupca vykonávateľa tohto Protokolu, že Protokol medzi vládou ČSSR a vládou MLR zo dňa 03. 02. 1964 stanovil, že nehnuteľný majetok, ktorý nie je ku dňu podpisu tohto protokolu spravovaný v prospech maďarského občana nie je voľný a považuje sa za vlastníctvo ČSSR. Usporiadanie dotknutého majetku do vlastníctva štátu po prešetrení právneho stavu nehnuteľností vykonával finančný odbor ONV v obvode ktorého sa nachádzala nehnuteľnosť, ktorý vydal rozhodnutie o tom, že tento majetok sa stal vlastníctvom ČSSR. Rozhodnutia finančných odborov ONV, ktoré ustalovali prechod do vlastníctva štátu podľa citovaného protokolu neboli doručované dotknutým osobám. Dotknutý majetok maďarských občanov prešiel do vlastníctva štátu na základe ustanovení Protokolu zo dňa 03. 02. 1964. Rozhodnutia ONV iba deklarovali prechod majetku do vlastníctva štátu a boli potrebné napr. na účely zápisu do evidencie nehnuteľností a pre potreby nakladania s týmto majetkom. Šetrenie bolo vykonané dňa 05. 01. 1966 o čom bol spísaný aj záznam (čl. 265 spisu) s konštatovaním, že právna predchodkyňa navrhovateľky spornú nehnuteľnosť nespravuje, neužíva. Následne potom bolo vydané rozhodnutie finančného odboru ONV dňa 02. 02. 1966 pod č. Fin-4/P-330/65 Kar.

Odvolací súd sa z vyššie popísaných dôvodov preto nestotožnil s názorom súdu prvého stupňa, že citované rozhodnutia nemajú náležitosti správneho rozhodnutia, a nemôžu tvoriť kvalifikovaný titul pre nadobudnutie vlastníckeho práva zo strany štátu. V zmysle už vyššie spomínanej mierovej zmluvy s V. vyhlásenej v Zbierke zákonov pod č. 192/1947 Zb. je článok 29 „mocnosti spojené a združené, patrí k nim aj Československo (preambula zmluvy) právo zhabať, podržať, likvidovať alebo inak naložiť s celým majetkom, právami a záujmami ktoré v deň, keď táto zmluva nadobudla účinnosť, budú na jej území a budú majetkom Maďarska alebo maďarských príslušníkov a použiť tento majetok alebo výťažok z neho na ciele, ktoré bude považovať za potrebné v medziach svojich nárokov a nárokov svojich príslušníkov proti Maďarsku alebo maďarským príslušníkom“. Teda podľa tohto citovaného ustanovenia mierovej zmluvy s Maďarskom vzniklo Československu právo nadobudnúť vlastníctvo maďarského štátneho príslušníka, ktorým bola aj právna predchodkyňa navrhovateľky. Pokiaľ navrhovateľka argumentuje tvrdením, že citovaný Protokol z 03. 02. 1964 nemá z dôvodu jeho nevyhlásenia v Zbierke zákonov vnútroštátnu záväznosť, treba poukázať na to, že označený dokument má pomenovanie „Protokol“ nie Zmluva. Podľa medzinárodného práva verejného sa najdôležitejšie otázky politickej alebo hospodárskej povahy vo vzťahoch medzi štátmi upravujú zmluvami. Otázky menej dôležité dohodami, dojednaniami alebo protokolom. Súhlasu národného zhromaždenia ČSSR podliehali medzinárodné zmluvy. Podľa zákonného opatrenia predsedníctva Národného zhromaždenia o vyhlasovaní zákonov a iných právnych predpisov č. 4/1962 Zb. § 2 písm. e/ sa v Zbierke zákonov v rozhodnej dobe prijatia citovaného Protokolu vyhlasovali vyhlášky o dojednaní medzinárodných zmlúv a dohôd o ich ratifikácii alebo výpovedí alebo o iných otázkach ich sa týkajúcich. Ak je ich vyhlásenie v Zbierke zákonov nutné alebo účelné spolu s vyhláškou, možno za tej istej podmienky vyhlásiť i znenie medzinárodnej zmluvy alebo dohody. Z tohto ustanovenia vyplýva, že nie všetky medzinárodné dohovory sa publikovali v Zbierke právnych predpisov.

Pokiaľ navrhovateľka tvrdí, že Protokol medzi vládou ČSSR a MLR o úprave niektorých majetkových otázkach týkajúcich sa nehnuteľného majetku nemá vnútroštátne účinky, súd sa s týmto názorom z dôvodu vyššie uvedených argumentov nestotožnil. Základ pre prechod vlastníckeho práva k spornej nehnuteľnosti na štát vyplýva jednak z ustanovení mierovej zmluvy s Maďarskom (článok 29), jednak z Protokolu medzi vládou ČSSR a vládou MLR o úprave niektorých majetkových otázok týkajúcich sa nehnuteľného majetku. Deklarovanie prechodu vlastníckeho práva bolo vykonané rozhodnutím ONV finančný odbor Levice z 02. 02. 1966 a z 22. 05. 1974. Správnosť a súlad tohto rozhodnutia s vtedy platnými predpismi nie je možné preskúmať a predmetný právny akt treba považovať za právny akt bezchybný, z ktorého musí súd v zmysle § 135 ods. 2 OSP vychádzať. Ani v prípade, ak by rozhodnutie vydané na to oprávneným orgánom vykazovalo vady, nemožno takéto rozhodnutie označiť za nulitný (neexistujúci) akt. Za nulitný akt možno považovať len taký akt, ktorý bol vydaný nepríslušným orgánom štátnej správy, teda nad rámec toho-ktorého orgánu. Predmetné rozhodnutia tak ako potvrdilo Ministerstvo financií SR boli vydané príslušným orgánom.

Súd prvého stupňa ďalej vo svojom rozhodnutí uviedol, že v spornej veci štát nebol ani oprávneným držiteľom, pretože nemohol byť v dobrej viere, že mu právo držby patrí. Ani s takýmto právnym posúdením súdu prvého stupňa sa odvolací súd nestotožňuje.

Jedným zo základných predpokladov oprávnenej držby je dobrá viera držiteľa, že mu vec alebo vykonávanie práva patrí. Dobrá viera je psychický stav držiteľa; takýto držiteľ sa domnieva, že mu vec vlastnícky patrí, hoci v skutočnosti tomu tak nie je. Dobrá viera musí byť podložená konkrétnymi okolnosťami, s ktorých možno usudzovať, že toto presvedčenie držiteľa je opodstatnené a musí trvať po celú vydržiaciu dobu. Okolnosťami, ktoré môžu svedčiť pre záver o existencii dobrej viery sú spravidla skutočnosti týkajúce sa právneho dôvodu nadobudnutia veci (práva) a svedčiace o poctivosti nadobudnutia, t. j. tzv. titulu uchopenia sa držby (objektívne oprávnený dôvod nadobudnutia držby). Podľa platnej občianskoprávnej úpravy (od novelizácie Občianskeho zákonníka vykonanej zák. č. 509/1991 Zb. s účinnosťou od 01. 01. 1992) sa oprávnený držiteľ stáva vlastníkom veci, ak ju má nepretržite v držbe po dobu 3 rokov, ak ide o hnutelnosť a po dobu 10 rokov ak ide o nehnuteľnosť (§ 134 ods. 1 OZ). Hypotéza tejto právnej normy vyžaduje len splnenie podmienky oprávnenej držby po dobu 3, resp. 10 rokov; žiadne ďalšie podmienky pre dôsledok stanovené v dispozícii nadobudnutie vlastníctva (nestanovuje). Preto možno dôjsť k záveru, že k nadobudnutiu vlastníckeho práva vydržaním dôjde, pokiaľ sú v dobe po nadobudnutí účinnosti novely Občianskeho zákonníka splnené predpoklady stanovené v hypotéze citovanej právnej normy. Do doby, počas ktorej mal oprávnený držiteľ vec v držbe je potrebné započítať aj držbu vykonávanú pred 01. 01. 1992. V tomto smere totiž nemožno prehliadnúť, že už držba na základe ustanovenia § 132 ods. 1 zák. č. 131/1982 Zb. bola všeobecne prípustná bez akéhokoľvek obmedzenia; súčasťou skutkovej podstaty vydržania však bolo len obmedzenie (nevzťahovala sa na právnické osoby a na nehnuteľnosti, ktoré nemohli byť v osobnom vlastníctve). Nová právna úprava (zák. č. 509/1991 Zb.) držbu uskutočňovanú od 31. 12. 1991 nekvalifikuje odlišne, len ju započítava do dĺžky nevyhnutnej vydržacej doby (§ 868 a § 872 ods. 6 OZ). Pritom však účinky súhrnnej právnej skutočnosti (t. j. právnej skutočnosti, ktorá viedla k vydržaniu) mohli nastať najskôr 01. 01. 1992. Odporca sa ujal držby na základe právneho titulu (Protokolu), rozhodnutia bývalých ONV už len deklarovali vzniknutý právny vzťah a ako vyššie uviedol odvolací súd, rozhodnutie nemohol súd preskúmať, pretože boli vydané príslušným orgánom. Z uvedených dôvodov mohli tvoriť kvalifikovaný právny titul pre nadobudnutie vlastníctva zo strany štátu. Odporca nebol v priebehu celej vydržacej doby nikým rušený, a preto najneskôr po nadobudnutí účinnosti zák. č. 509/1991 Zb. sa stal vlastníkom veci, t. j. najskôr 01. 01. 1992.

Z vyššie uvedených dôvodov preto odvolací súd napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa zmenil a žalobu zamietol.

O trovách konania nerozhodoval, pretože súd prvého stupňa si vymienil, že o trovách konania rozhodne podľa § 151 ods. 3 OSP.

Toto rozhodnutie bolo prijaté odvolacím senátom pomerom hlasov 3:0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku odvolanie nie je prípustné.